

قصه های افسانه ای

استاد دکتر
حمید یادمحکم

ترجمه: فریده اعرابی

عضویت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان

سرشناسه: محبک، احمد زیاد

Muhabbak, Ahmad Ziyad

عنوان قرارداد: حکایات شعبیه: قصص فارسی

عنوان و نام پدید آور: قصه‌های افسانه‌ای / احمد زیاد محبک؛ ترجمه فریده اعرابی؛ ویراستار فریده اعرابی، سید مسعود سیادت

مشخصات نشر: سمنان: خلاق، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۷۹۳ ص.

شابک: ۳-۸۳-۵۹۲۰-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: داستان‌های کوتاه عربی - قرن ۲۰ م. - ترجمه شده به فارسی

موضوع: داستان‌های کوتاه عربی - سوریه

سازنده افزوده: اعرابی، فریده، مترجم

رده بندی کنگره: ۱۳۹۴-۸۰۳۳-۲۴-ح / PJA۴۸۹۴

رده بندی دیسی: ۱۲/۷۳۰

شماره ثبت کتابشناسی: ۴۰۲۳۰۵۹

سمنان خلاق

نام کتاب: قصه‌های افسانه‌ای

نویسنده: دکتر احمد زیاد محبک

ترجمه: فریده اعرابی

ویراستار: فریده اعرابی و سید مسعود سیادت

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ اول: بهار ۹۵

شابک: ۳-۸۳-۵۹۲۰-۶۰۰-۹۷۸

آدرس: سمنان، خیابان امام، نبش پاساژ رسالت

تلفکس: ۰۲۳-۳۳۳۳۳۴۸۷

قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۱۳
میراث ملی.....	۱۷
قصه افسانه‌ای.....	۲۵
دهالیز عود علی البدء.....	۴۱
بنای الجیران.....	۴۵
ترش معکوس.....	۴۸
قصه‌های بدن	
نهری از سال و نهر از روغن.....	۵۱
آن جوان ندیم پادشاه است.....	۶۳
تاجر حسن.....	۷۵
چوبی از طلا.....	۸۸
سه خواهر.....	۱۰۰
موش و طلا.....	۱۰۸
قصه دوست.....	۱۱۸
مادر شوهری از چوب.....	۱۲۷
کیسه دندانها.....	۱۳۴
هوش سه زن.....	۱۳۹
مادر شوهر اگر چه عروسی نداشته باشد.....	۱۴۵
جام و دستمال.....	۱۵۱
قیمت طلا.....	۱۵۵
وصیتنامه.....	۱۶۰
خمخوم.....	۱۶۵
پرنده سفید.....	۱۷۵
قلعه‌ای از سرها.....	۱۸۳
دختر پادشاه.....	۱۹۲

۱۹۸	فقیر و وزیر
۲۰۴	غزال
۲۲۰	آرایشگر
۲۲۷	مال و پسران
۲۳۴	قسمت
۲۳۸	غول و سه برادر
۲۴۵	سفر افسونگری
۲۵۲	سفر هیزم شکن
۲۶۰	سفری درون باب پسر پادشاه
۲۶۴	قفل و کلید
۲۷۵	عمل نشانگی صالحه است
۲۸۱	روسی پاک
۲۸۵	شور و پارسا
۲۹۰	بند انگشتی
۲۹۴	زن با وفا
۳۰۱	هر انسانی بر اساس اصلیت خود عمل می کند
۳۰۷	صالحه
۳۱۳	کفتار و جوان
۳۱۸	ابو عیثه
۳۲۸	مادرت خورشید و پدرت ماه است
۳۳۲	ست الحسن و دیو
۳۳۶	روغن و میمون
۳۳۹	صیاد و دیو
۳۴۳	دختر دایه
۳۴۸	دختر بازرگان
۳۵۹	امیر حسن و غول
۳۶۶	فطوم دختر گداها
۳۷۳	پسر کچل

۳۷۷	کارگر زرگر.....
۳۸۱	قسمت و نصیب.....
۳۸۷	قصه دروغ.....
۳۹۲	عروس در برابر گاو میش.....
۳۹۶	ارزّه و قنبر.....
۴۰۶	پادشاه و پسر برادرش.....
۴۱۴	گاو و دختر پادشاه.....
۴۲۳	دختر چاه.....
۴۲۹	پسر ادشاه.....
۴۳۶	جحا و زن بابا و او.....
۴۴۵	برکته طلا.....
۴۵۰	پسر پادشاه و دختر پوپان.....
۴۵۴	شتر و سه خواهر.....
۴۶۱	پسران پادشاه.....
۴۶۶	غول و سه خواهر.....
۴۷۲	مهره آبی رنگ.....
۴۷۹	هیزم شکن و مار.....
۴۹۲	پادشاه و دختر حمامی.....
۵۰۲	قصه صد موال.....
۵۲۱	عجائب قضا و قدر.....
۵۲۸	عصفور و جراحه.....
۵۳۵	پادشاه ظالم.....

قصه های کوتاه

۵۳۹	حس میهن پرستی.....
۵۴۱	آب چه می گوید؟.....
۵۴۵	بینی قاضی.....
۵۵۰	تخم مرغ دزد شتر دزد می شود.....

۵۵۵	توپی از طلا.....
۵۵۷	غنی و فقیر.....
۵۶۱	به عدالت رفتار کن، آنها عدالت پیشه کردند.....
۵۶۷	دوست همیشگی.....
۵۷۰	تابستان و زمستان.....
۵۷۵	همانه پر شده است.....
۵۷۸	لب مادر.....
۵۸۱	رفتن و بخشیدن.....
۵۸۳	زندگی در فسا.....
۵۸۶	قطعه از آهن.....
۵۸۹	عسل.....
۵۹۱	بهای کبوتر.....
۵۹۴	در برکه قصر.....
۶۰۱	سرماخوردگی و زکام.....
۶۰۳	پسر عمو.....
۶۰۶	مجمع لشکر.....
۶۱۰	اشتیاق به اصل.....
۶۱۳	ترس از سرما.....
۶۱۵	مرشد و دختر.....
۶۱۸	شرو و سیخ تنور.....
۶۲۲	خانه ای از نمک.....
۶۲۶	ضعف شنوایی.....
۶۲۹	عابد و همسرش.....
۶۳۲	هر موقعیتی از بین می رود.....
۶۳۶	راز صندوق.....
۶۳۸	به خاطر برادرم.....
۶۴۱	ایام سعادت و خوشی.....
۶۴۴	هنگامی که چیزی را می خواهی از خدا بخواه.....

۶۴۷	سم مار.....
۶۵۰	نصف حصیر.....
۶۵۳	شهری که مهاجمین وارد آن نمی شوند.....
۶۵۵	پدر و فرزند.....
۶۵۸	تجارت.....
۶۶۰	امر با من حرف زد.....
۶۶۲	حیوت.....
۶۶۴	سه سربه.....
۶۶۸	ظواهر امر.....
۶۷۱	نصفه گدجشک.....
۶۷۴	دریاچه و الاغ.....
۶۷۷	پادشاه شاخ دارد.....
۶۸۱	مادر شوهر هنگامی سه عروس رود.....
۶۸۴	خواهر و گنج.....
۶۸۶	عبادت انواعی دارد.....
۶۸۹	خروس و مرغ.....
۶۹۲	مویه مویه.....
۶۹۵	روباه حیلہ گر.....
۶۹۸	سه پیرزن.....
۷۰۳	سه موش.....
۷۰۱	چه کسی زنگ را آویزان خواهد کرد.....
۷۰۶	سه حکمت.....
۷۱۳	ابو کثافه.....
۷۱۷	تو را در بالا و پائین دیدم.....
۷۱۹	چوپان و گرگ.....
۷۲۲	هارون الرشید و بهلول.....
۷۲۵	طیب و قاطرش.....
۷۲۸	ضربه نابینا.....

۷۳۱	قصه ای که پایان ندارد.....
۷۳۴	میان رفت و برگشت.....
۷۳۷	کوزه روغن.....
۷۴۰	نبرطلانی.....
۷۴۳	تمام تقصیرها به گردن ماهی کوچک است.....
۷۴۶	فروش به صد لیره و خرید به بیست لیره.....
۷۵۱	مذاخوری سلامتی.....
۷۵۳	تجاعت.....
۷۵۵	لنگه کنس.....
۷۵۸	لقمان حکم.....
۷۶۰	احمق ترین مردم.....
۷۶۳	پسر با هوش و شمع.....
۷۶۵	پادشاه و دیوانه.....
۷۶۸	امروز ضرر کردیم.....
۷۷۰	پادشاه و صندوقهای کتاب.....
۷۷۳	شرحسود آنگاه که حسادت کنند.....
۷۷۵	وزیر و مهتر.....
۷۷۸	مال حلال.....
۷۸۱	پسر حرامی.....
۷۸۶	بالای هر دستی، دستی قویتر است.....
۷۸۸	درسی در رابطه با ظلم.....
۷۹۰	تاجر بخیل.....
۷۹۲	ذکاوت حکیم.....

مقدمه

قصه‌های افسانه‌ای از ارزش بسیار زیادی برخوردارند؛ این قصه‌ها عنصری غنی برای پژوهش‌ها و تحقیقات ملی، اجتماعی، تاریخی، دینی، ادبی، فرهنگی و انسانی به شمار می‌آیند و بسیار مورد توجه ملت‌ها، هم از جهت جمع‌آوری و استناد نمودن به آنها و هم از جهت پررنگ‌سازی هستند. قصه‌های افسانه‌ای همیشه در میان ما انسان‌ها وجود داشته و زمان هر چه پیش رفته، وجود امکانات رفاهی، آموزشی و تفریحی موجب تقریباً به فراموشی سپردن آنها شده است؛ در حالی که شاید بتوان گفت تا زمانی که چندان دور، خود مهمترین و بهترین وسیله برای تمامی اینها محسوب می‌شد. اما هدف از تدوین این قصه‌ها، احیاء نمودن آنها نیست؛ بلکه هدف تنها حفظ و نگهداری و استناد نمودن به آنها و هم چنین قرار دادن عنصر و منبعی برای پژوهشگران

است که برای آنها این امکان را به وجود می‌آورد که این قصه‌ها را در قالب‌های جدید به کار بگیرند؛ بدین جهت در بعضی از این قصه‌ها عناصر یا مفاهیمی وجود دارد که به نظر می‌رسد برای این زمان نامناسب باشند؛ اما با توجه به اهمیت و ارزش این نوع قصه‌ها، این امر مانع حفظ و نگهداری آنها از نظر تدوین و استناد نمودن به آنها نمی‌شود.

اصل این کتاب سه جلد می‌باشد که بیش از صد و پنجاه قصه افسانه‌ای را در بر گرفته است. نویسنده، این قصه‌ها را، همان‌طور که شنیده شده‌اند، بدون آن که شخصیت‌ها، حوادث و یا اهداف آن اصلاح شده باشد و یا حتی در ساختمان کلی آن تغییری داده شده باشد به زبان عربی فصیح روایت نموده است و سعی بر آن برده که این قصه‌ها به زبان عربی فصیح روایت شود؛ زیرا که نویسنده، آن را وسیله‌ای برای ویرایش و نظری داشته و بیان نموده است که هدف از استناد نمودن به این قصه‌ها، بررسی لهجه‌های عامیانه که خود لهجه‌هایی متغیر هستند نمی‌باشد و بررسی این قصه‌ها نمی‌تواند کمکی به زبان عربی فصیح نماید، بر خلاف ملت‌های اروپایی که هر ملتی از آنها قصه‌هایش را با لهجه عامیانه‌ای تدوین می‌کنند که زبان ملی آنها محسوب می‌شود و ما قصد نداریم که از آنها تقلید کنیم؛ زیرا زبان عربی، زبان تمام اعراب به عنوان ملتی واحد محسوب می‌شود و هر قدر هم که لهجه‌های آنها متنوع یا مختلف باشد، ریشه آن به زبان عربی فصیح بر می‌گردد و هر چند هم که از فصاحت دور باشد امکان ندارد که آن استقلال یافته، خود به زبانی دیگر تبدیل شود، بر خلاف لهجه‌های اروپایی که قابل تبدیل به زبان‌هایی دیگر هستند؛ زیرا هر لهجه، به زبانی بر می‌گردد و آن مخصوص به یک ملت

است نه ملت دیگر و به خاطر همه اینها جایز نیست که قصه‌های افسانه‌ای به لهجه‌های عامیانه تدوین شود و کاملاً ضرورت ایجاب می‌کند که تدوین آن افسانه‌ها به زبان عربی فصیح باشد.

تدوین این قصه‌ها به دو شکل انجام گرفته است، ابتدا قصه‌های بلند و بعد از آن هم قصه‌های کوتاه آورده شده و معیار در این تصنیف، حجم یا تعداد صفحات نبوده بلکه فقط ساختمان کلی قصه با هر چه از حوادث و شخصیت‌ها در آن وجود دارد در نظر می‌باشد. در نوعی از این قصه‌ها، بدون آن که ترتیب خاصی داشت باشند به گونه‌ای دنبال شده‌اند تا شگفتی خود را برای شخص خواننده حفظ نمایند و بر نوعی از قصه‌ها در قسمتی خاص قرار دارد و شروع قصه‌ها با دهلیزهاست و آن شانس به دهلیز می‌باشد و هر قصه‌ای به تعلیق (پی‌نوشت) کوتاه یا بلند، بر صحنه آنچه که خرد قصه به آن اشاره دارد، ضمیمه شده است که هدف از آن، گشودن افق‌ها در جوانب مختلف قصه می‌باشد و برای قصه‌ها مقدمه‌ای آورده شده که شامل مسائل ملی به طور کلی و قصه افسانه‌ای به طور خاص است.

آن‌طور که نویسنده بیان نموده، این قصه‌ها را در شهر حلب و روستاهای آن از پیرزنها و پیرمردهایی شنیده که عمری طولانی از آنها گذشته است و بیشتر این قصه‌ها، به خصوص قصه‌های بلند، قصه‌هایی بوده که مادر بزرگش که هشتاد و پنج سالش بوده و در سال ۱۹۷۰ هم از دنیا رفته برای پدرش نقل کرده و او نیز قصه‌ها را چندین بار از مادر بزرگش شنیده و اهتمامش به این قصه‌ها و تدوین آنها به زمانی دور بر می‌گردد که به مرور زمان آنها را گردآوری نموده است.

روایات بعضی از این قصه‌ها در اکثر گوشه کنار جهان عرب، گاهی با هم توافق دارد و گاهی اختلاف و بعضی از این قصه‌ها در بلاد مختلف جهان هم نقل شده است و اینجاست که ارزش حفظ و تدوین و استناد نمودن به آنها مشخص می‌شود؛ زیرا هدف، استمرار و به هم پیوستگی آنهاست و البته منظور ابهام ر پیچیدگی آنها نیست، بدون شک برای قصه‌های افسانه‌ای در آینده ارزشی خواهد بود که اکنون نمی‌توان آن را پیشگویی نمود و همین بس که این قصه‌ها، دست آورد احساسات صادق و غیر ارادی ملی است و مثل یک چنین دست آوردی بدون شک شایسته حفظ و تدوین می‌باشد، بلکه شایسته است که این قصه‌ها مطالعه شده و از آنها درس گرفته شود.